

Averbode

driemaandelijks tijdschrift - 2e trimester 2021 - 49ste jaargang

P002258 afgiftekantoor 3270 Scherpenheuvel

Inhoud

Editoriaal	3
Gebed	4
De Orde van Prémontré (deel 2)	5
Kunst in de kijker: Maria ten hemel opgenomen	10
Richard Wagner, kunstenaar van de Verlossing	13
Abdijnieuws	
Nieuwe producten in de abdijkerf	19
Roepingenzondag digitaal	20
Averbodebier valt in de prijzen	20
Landschapspark de Merode	21
Als de bliksem	22
Corona-troostplekken	23
Fietsfolder	24
Boek en fototentoonstelling over het abdijleven	25
Rikolto abdijtafels	26
Paus Franciscus schrijft aan abt-generaal J. Wouters	27
In memoriam Sigismund Josef Henkes	28

Editoriaal

abt Marc Fierens

Al meer dan een jaar beheerst de strijd tussen een virus en de mens de media, de politiek en de gezondheidszorg. Dagelijks worden we overspoeld met prognoses, statistieken, informatie, polariserende standpunten en discussies. De lasten van de pandemie zijn zwaar om dragen en mensen verliezen hun geduld. De overheid maakt onderscheid tussen wat volgens haar essentieel en niet-essentieel is.

Bij de niet-essentiële activiteiten hoort volgens de overheid ook de eredienst. Die wordt ingedeeld bij de culturele evenementen. Nochtans worden de vrijheid van godsdienst, de uitoefening en beleving van het geloof, gewaarborgd door de Belgische grondwet. In de discussies en communicatie van politici worden de erediensten haast nooit vermeld. De gelovigen dienen zelf op zoek te gaan naar besluiten en beslissingen. Dat wekt de indruk dat religie en eredienst er in onze samenleving niet meer toe doen en dus als niet-essentieel kunnen worden beschouwd.

Alle sectoren weren en profileren zich. De horeca, cultuur, sport, de contactberoepen... komen op voor hun rechten en zetten druk op de overheid om aan hun noden tegemoet te komen. Alleen in de 'religieuze sector' blijft het pijnlijk stil. Buiten wat summiere verklaringen van de bisschoppen en juridische acties van gelovige leken, gebeurt er helemaal niets. Bij velen kan en zal die stilte de indruk wekken dat religie, zoals de overheid ons reeds lang wil doen geloven, louter tot de pri-

vésfeer van mensen hoort en geen plaats heeft in het publieke leven.

De Kerk komt hier niet zonder kleerscheuren uit. Vele gelovigen moeten nu al veel te lang de steun missen van het samen bidden en vieren van hun geloof. Ze hebben zich geërgerd omdat in alle andere Europese landen lange tijd een veel soepeler beleid mogelijk was. Velen voelen zich echt in de steek gelaten.

Wel heeft de Kerk zich ingespannen om snel en op ruime schaal vieringen en conferenties digitaal aan te bieden. Uiteraard is dit een belangrijk hulpmiddel en voor velen ook een welkome steun. Maar de fysieke aanwezigheid van een voorganger en medegelovigen, de tastbare tekenen en rituelen, zijn noodzakelijk voor een volwaardige viering. Liturgie is een gemeenschapsgebeuren. Daarom zijn sacramenten in wezen niet digitaal overdraagbaar.

De terugkeer naar een breder sociaal leven is voor alle sectoren belangrijk. We kijken er naar uit. Met spanning wachten we af, hoe we na zo'n lange periode van restricties en ontbering, als kerkgemeenschap opnieuw kunnen 'opstarten', want dat wordt het zeker.

Uit dit alles kunnen we ook lessen trekken voor de toekomst. We moeten ons verzetten tegen een verder marginaliseren van godsdienst en eredienst. We moeten onze stem verheffen en de stilte doorbreken waarin het christelijk geloof wordt doodgezwegen.

Heer, onze God,
Gij die de heilige Norbertus gemaakt hebt
tot een vurig verkondiger van uw Woord,
geef dat wij
in onze woorden en daden
in praktijk brengen
wat hij ons geleerd heeft.

Vervul uw Kerk met de Geest
die onze heilige Vader Norbertus bezielde,
opdat wij geraakt door diezelfde Geest,
U dienen in geloof
en geworteld blijven
in uw goddelijke Liefde.

Heilige Vader Norbertus, bid voor ons

Sint-Norbertus, kloostergang Averbode

De Orde van Prémontré

deel 2

cfr. Herman Janssens

Verdere uitbreiding van de Orde

Ook na abt Hugo van Fosses bleef de orde zich verder uitbreiden, al werd het tempo iets trager. Nu echter niet meer in de kerngebieden, hier kwamen geen of nauwelijks nog stichtingen bij. Daar waar de orde nog maar korte tijd aanwezig was, zien we nog wel een verdere toename van het aantal kloosters en aan de grenzen van Europa drong de orde door in nieuwe gebieden. Het aantal nieuwe stichtingen was nu veel groter dan het aantal toetredingen van bestaande gemeenschappen. Bij de bestaande abdijen ging de ont-dubbeling van de gemeenschappen met zusters verder, waardoor nog steeds talrijke afhankelijke zusterkloosters ontstonden, dikwijls met een kort bestaan. Ook in de eerste helft van de dertiende eeuw breidde de orde zich verder uit, hoofdzakelijk in de randgebieden: Engeland, Schotland, Ierland, Friesland, Tsjechië, Hongarije, de Baltische landen, Spanje. Ze bereikte haar grootste aantal kloosters, maar het geestelijke hoogtepunt was reeds voorbij. De bedelorden – franciscanen, dominicanen, karmelieten, augustijnen – hadden de leiding van de spirituele vernieuwing overgenomen. Toch zou het aantal premonstratenzer kloosters ongeveer gelijk blijven tot in de zestiende eeuw. Om het bestuur van de orde mogelijk te maken, was ze vanaf het midden van de twaalfde eeuw onderverdeeld in circarieën. Een circa-

rie is een regio waarbinnen aangeduide visitatoren konden controleren of het kloosterleven er verliep volgens de statuten. De abdijen in ons land behoorden tot de Brabantse circarie, de Vlaamse of de circarie rond de abdij van Floreffe. De Brabantse circarie bestaat nog altijd.

Norbertijnen mogen pastoor worden

In de twaalfde eeuw waren de rechten over het voorstellen van kandidaten bij een pastoorsbenoeming of het innen van tienden voor vele parochies in handen van privépersonen. Mettertijd droegen zij deze over aan kerkelijke instellingen, ook aan norbertijnen-abdijen. Zeer belangrijk was het pauselijk privilege dat de orde in 1188 verkreeg waarbij het aan de abten werd toegestaan voor zulke parochies priesters uit de eigen abdij voor te dragen als pastoor. Vanaf de dertiende eeuw gebeurde dit ook massaal. De bedoeling was

al in West- en Midden-Duitsland waren er talrijke norbertinessenkloosters.

Verslapping van de levenswijze, politieke inmenging en beperkte hervormingen

Het stilvallen van de uitbreiding van de orde viel samen met een institutionalisering. De abdijen waren onderdeel geworden van de kerkelijke structuren met een vaste organisatie. Men kon er intreden en een loopbaan uitbouwen. De levenswijze werd minder streng, vooral op het vlak van de armoedebeleving, dit is de gemeenschap van goederen. Voor pastoors menigmaal ook inzake de celibaatsbeleving. Het evangelische ideaal verslapte. De groep van de lekenbroeders verdween haast volledig in de abdijen. Mede hierdoor werden de zelf uitgebate landbouwdomeinen vervangen door pachthoeven, na een overgangperiode evolueerde dit tot tijdpacht. De opbrengsten die de abdijen niet zelf nodig hadden, werden verkocht op de stedelijke markten.

Begin dertiende eeuw kwam paus Gregorius IX (1227-1241) tussenbeide met een aantal hervormingsmaatregelen om misbruiken tegen te gaan. De statuten werden aangepast. Internationale ontwikkelingen maakten het echter niet gemakkelijk om de orde samen te houden. Vooral de Engelse vorsten wilden de relaties met buitenlandse kerkelijke oversten beknotten. Als de abdijen hieraan gehoorzaamden, werden ze gestraft door het generaal kapittel in Prémontré. Op het einde van de veertiende eeuw verdeelde ook nog het Westers Schisma (1378-1417) de Kerk. De meeste abten volgden hierbij de keuze van hun bisschop en wereldlijk vorst. Deze vorsten legden de welvarende abdijen heel wat financiële lasten op. In sommige regio's werden de abten opgenomen in de statenvergadering. Zo maakten omstreeks 1500 de norbertijner prelaten de meerderheid uit van de geestelijkheid in de Staten van Brabant. Veel erger werd het toen de Bourgondische hertogen bevriende geestelijken wilden benoemen aan het hoofd van de rijkste abdijen – dit gebruik wordt 'commende' genoemd. Dankzij energiek ingrijpen van de abt van Park werd dit voorkomen. In Frankrijk bekwam de koning in 1516 wel het voorrecht om commende-abten te benoemen, wat daarna zeer veel gebeurde. Ook in onze streken moest staatscontrole bij de abtskeuze worden aanvaard, maar het compromis bleef leefbaar.

De geestelijke vernieuwingsbeweging in de Kerk vanaf de veertiende eeuw, de Moderne Devotie, had bij de norbertijnen weinig rechtstreekse invloed. Wel onrechtstreekse. Vanuit de Moderne Devotie ontstond een netwerk van goede Latijnse scholen. Oudleerlingen hiervan traden binnen in de ab-

Zeventiende eeuw

De zeventiende eeuw was helemaal geen rustige tijd. Voortdurend was er oorlog of oorlogsdreiging. De regelmatig oplopende politieke spanningen tussen de almaar sterker wordende nationale staten vormden een grote belemmering voor de internationale samenwerking binnen de orde. In de katholieke gebieden konden de Kerk en het religieuze leven zich herstellen. Dit gebeurde in de geest van het Concilie van Trente en de contrareformatie. Binnen de orde namen

*Overbrenging van de relikven van Sint-Norbertus naar Strahov
Detail glasraam, abdij van Park*

zowel de abt-generaal en het generaal kapittel, maar ook circariale kapittels en talrijke afzonderlijke abten hiertoe vele initiatieven. Aldus werd het kloosterleven gereorganiseerd en opnieuw op punt gesteld.

In de Nederlanden verliep het bewind van de aartshertogen Albrecht en Isabella vrij rustig. Toch waren de oorlog en de oorlogsdreiging nooit ver weg. In Tsjechië begon in 1618 een protestantse opstand die drie jaar duurde. In 1620 behaalde de streng katholieke keizer Ferdinand II de militaire overwinning. Dit was het begin van de katholieke contrareformatie in het land. De triomfalistische overbrenging van de stoffelijke resten van de heilige Norbertus in 1627 naar de abdij van Strahov in Praag gebeurde volledig in die geest. In Duitsland duurde de dertigjarige oorlog tot 1648. Pas toen kwam er een einde aan de lange godsdienstoorlogen.

In Lorraine ontstond in het begin van de zeventiende eeuw een bijna autonome congregatie die, door een terugkeer naar middeleeuwse gestrengheid, het opgeven van de gehechtheid aan één abdij en meer nadruk op studie in de geest van de jezuïeten, het kwijnende religieuze leven in vele abdijen tot nieuwe bloei wilde wekken. Servais de Lairuelz (1560-1631) was hiervan de stichter en bezieler, Pont-à-Mousson het centrum. Het initiatief had succes en breidde zich uit tot in Normandië. Hierdoor bestond de orde in Frankrijk voortaan uit twee bijna autonome takken.

In 1630 werden de statuten aangepast aan de besluiten van het Concilie van Trente. Deze statuten zouden meer dan drie eeuwen van kracht blijven.

Maria ten hemel opgenomen

Anoniem

18de eeuw, olieverf op koper

cfr. Raymond Minaert

In 1950 verkondigde paus Pius XII het dogma van de Tenhemelopneming van Maria. De afsluiting van een lang proces van nadenken door theologen vanaf het Concilie van Efeze (431) tot in de twintigste eeuw.

Aangezien het Nieuwe Testament geen gewag maakt van de dood van Maria is al hetgeen er rond deze gebeurtenis is neergeschreven een mengeling van traditie, legende en de vrome fantasie. De vroegste afbeeldingen in de kunst vinden we in de iconografie van de Byzantijnse iconen. Hier spreekt men dan van de *Koimesis Theotokou* (latijn: *Dormitio Mariae*) ofwel “Het inslapen van Maria”. Deze traditie ontstaat later ook in het westen waar men eerder de term “Tenhemelopneming” gaat gebruiken onder invloed van apocriefe teksten en volkslegenden.

Het hier voorgestelde werk gaat grotendeels terug op de beschrijving die we vinden in de Gouden Legende (*La légende dorée*) van Jacob de Voragine (1228/9-1298).

Op het voorplan het graf van Maria, omringd door de twaalf apostelen en twee vrouwen. De geknielde apostel links op het schilderij kunnen we hoogstwaarschijnlijk identificeren als de apostel Petrus. Achter hem een apostel die met een dramatisch gebaar zijn armen naar de hemel uitstrekt. Een groepje van vier apostelen kijkt in de lege tombe. De

rest staat achter de vrouwen. Sommigen kijken opwaarts naar Maria die in hemel opgenomen wordt. Daar wacht haar een engel met een zegekrans en een schare van engelen begeleidt of draagt haar richting hemel. Vóór het graf staan een wijwatervat en -kwast. Op de rand van het graf rode en roze rozen. Ook op de grond voor het graf bevinden zich deze bloemen plus een enkele tulp (symbool van de liefde).

Maar nu naar het verhaal volgens de Gouden Legende, waar het verlangen naar haar hemelse Zoon de aanleiding is tot het verschijnen van een engel met een palmtak in de hand en die haar toezegt dat zij haar zoon binnen de drie dagen zal ontmoeten. In het daaropvolgende gesprek vraagt Maria met aandrang dat haar broers en zussen en ook de apostelen bij haar sterven aanwezig kunnen zijn. De engel, die beweert de engel te zijn die de profeet Habakuk van Judea door de lucht naar Babylon bracht, zal daarvoor zorgen en aldus worden de apostelen van alle hoeken van de wereld naar Jeruzalem gebracht. Volgens de legende lag het huis van Maria dicht bij de berg Sion.

Als allen verzameld zijn, verschijnt Christus in heerlijkheid en neemt de ziel van Maria op zijn schoot en beveelt de apostelen het lichaam naar de vallei van Josafat te dragen en het daar te plaatsen in een graf voor de duur

Richard Wagner

Kunstenaar van de Verlossing

cfr. Rony Ceustermans

Niet de kerkelijke liturgie, maar kunst brengt talrijke tijdgenoten in contact met het christelijke geloof. Zo biedt de passiemuziek van Johann Sebastian Bach heel wat mensen toegang tot Jezus' lijdens- en stervensverhaal. Friedrich Nietzsche kende die ervaring al. Aan zijn vriend Erwin Rohde schrijft hij over de *Matthäus-Passion*: "Wie het christendom volkomen verleerd heeft, hoort het hier werkelijk als een evangelie." Ook Richard Wagners *Parsifal* heeft een vaste plaats verworven op 'de hitlijst' van menig christe-

lijk melomaan. Het loont werkelijk de moeite om even stil te staan bij die gecontesteerde componist.

In *Doctor Faustus* wordt Wagner "een filosoferende kunstenaar" genoemd. Thomas Mann doet dat omdat filosofen van buitengewoon belang zijn voor Wagners creaties. Spontaan wordt dan aan Nietzsche gedacht, maar dat klopt niet helemaal. Wagner had een immense invloed op Nietzsche, maar het omgekeerde is niet waar.

Nietzsche ontmoet de maestro bij diens zus Ottilie in Leipzig. De ontmoeting tussen die twee heeft verstrekkende gevolgen voor hun beider leven, maar ook voor de Europese cultuurgeschiedenis. Geleidelijk aan zullen Cosima en Richard Wagner de jonge Nietzsche behandelen als hun zoon. De componist bekent dat er naast zijn vrouw nooit iemand zo hecht met hem verbonden was als Friedrich Nietzsche. Nog in 1882, een jaar voor zijn dood, zegt Wagner aan Elisabeth Nietzsche: "Vertel je broer dat ik heel alleen ben sinds hij wegging en me alleen liet."

Nietzsche heeft zich geleidelijk ontworsteld aan de dominante en egocentrische Wagner om zijn eigen weg te kunnen gaan. Wanneer hij echter van zijn zus verneemt dat Wagner aan artsen zijn vermoeden heeft uitgesproken dat Nietzsche homoseksueel is, voelt hij

Richard Wagner door Franz von Lenbach (1882)

tuurlijke orde. Macht verdringt liefde. De goden delen in de corruptie van de wereld. Zij zijn als mensen, want projecties van de mensen. Van de goden valt geen heil te verwachten en de mens moet zich van hen bevrijden.

De vrije mens betreedt als Siegfried het toneel. Hij is zelf verantwoordelijk voor zijn bestaan en voor de wereld. Er moet een nieuwe orde komen, niet langer gebaseerd op macht, maar op liefde. Als de vrije mens verschijnt, sterven de goden. Op het einde van *Götterdämmerung* gaat het prachtige verblijf van de goden, het Walhalla, in vlammen op.

Schopenhauer meent dat een blinde wil de kern is van alle dingen. En muziek verklankt die vormgevende kracht van al wat is. Deze visie op muziek maakt van Wagner een onvoorwaardelijke schopenhaueriaan. Met reusachtige orkesten en oneindige melodieën voert hij de toehoorders mee tot in de kern van die oerkracht, tot in het hart van de wil. Wagner sleurt hen de metafysische diepten van de wil in en doet hen smachten naar verlossing. Zijn muziek is van zo'n verbijsterende intensiteit dat Nietzsche ze nauwelijks kan beluisteren. En Nietzsche is niet alleen, ook vele anderen kunnen maar moeilijk naar Wagner luisteren vanwege de enorme gedrevenheid van zijn muziek. Ze hebben de indruk dat Wagner zijn wil aan hen oplegt en hen wil onderwerpen. Wellicht is het dat ook

Tristan en Isolde door Herbert Draper (1901)

wat wordt aangeduid met het fascistische in zijn muziek.

Tristan und Isolde, *Die Meistersinger von Nürnberg* en *Parsifal* zijn zonder de filosofie van Schopenhauer werkelijk ondenkbaar. Drie wegen voeren volgens Schopenhauer naar de metafysische oerwil. In de chronologie van de drie opera's zijn dat respectievelijk de liefde, de kunst en de zelfverloochening uit medelijden.

In *Tristan und Isolde* drukt de componist op weergaloze wijze de wil uit als zinnelijke liefde. Het eerste akkoord, gekend als het Tristan-akkoord, bestaat uit twee dissonanten die een verlangen naar harmonie oproepen. Het akkoord dat volgt, lost inderdaad een van de dissonanten op, maar laat de andere bestaan. En zo gaat het eindeloos door. Met elk nieuw akkoord wordt een dissonant

In *Het geval Wagner en Nietzsche contra Wagner* wil de gekwetste filosoof afrekenen met de 'vader' van weleer. En *Götzen-Dämmerung* (*Afgodenschemering*) is een duidelijke toespeling op Wagners *Götterdämmerung* (*Godenschemering*). De afgod is van zijn sokkel gevallen. Nietzsches onvergetelijke *Zarathustra* is zijn vernietigend antwoord op *Parsifal*.

Toch heeft Thomas Mann gelijk. Nietzsche heeft Wagner nooit echt los kunnen laten. De gekwelde filosoof wist dat ook wel. Met een toespeling op de slotzin uit *Parsifal* – *Erlösung dem Erlöser* – schreef hij vol vertwijfeling: “*Wer erlöst uns von diesem Erlöser?*” Wie verlost ons van deze Verlosser? Heel terecht wordt Wagner “het grootste spook uit de geschiedenis van de wijsbegeerte” genoemd.

Wanneer Nietzsche verdwijnt in duistere waanzin, kijkt hij nog alleen op als in een gesprek Wagners naam valt. “*Den hab’ ich sehr geliebt*”, mompelt hij dan. En tot het bittere einde heeft Nietzsche de genialiteit van Wagners muziek beseft en erkend. “Al het zeldzame van Leonardo da Vinci verliest zijn betovering bij de eerste toon van de *Tristan*”, schreef hij. En lovende woorden zijn er zelfs voor *Parsifal*: “Ik heb bewondering voor dit werk; ik zou het zelfs graag gemaakt willen hebben; omdat dit niet mogelijk is, *begrijp ik het...* Nooit was Wagner meer geïnspireerd dan gedurende zijn laatste jaren.” Nietzsche had, zoals zo vaak, groot gelijk.

Walhalla in vlammen, M. Brückner (1894), eindscène van Götterdämmerung

Abdijnieuws

Nieuwe producten in de Averbode-korf

Mostermakerij “De Ster” ontwikkelde een gloednieuwe **mosterd** voor Averbode: een honingmosterd, met pittige toets en zacht einde.

Ook bij deze honingmosterd staat – zoals bij alle Averbode-producten – een authentieke smaaktraditie voorop. De honing komt van imker Herman Torfs uit Aarschot, waar hetzelfde ambacht en traditie voorop staan.

Mosterd is pittig van smaak, maar de honing

maakt hem zacht. Onze mosterd heeft een mooie textuur en volle smaak. Ideaal voor bij een stukje kaas, vlees, bier of bereiding.

In het vriesvak bij Delhaize vindt u sinds kort **roomijs** met de naam “Averbode”. Er werden drie smaken ontworpen: vanille, vanille met honing en walnoten, mokka met speculoos-kruimels. Het ijs wordt gemaakt met de melk van onze abdijhoeve.

Zoals de andere Averbode-producten is de mosterd en het ijs te koop in de abdijwinkel

Samen met brouwerij Huyge is de abdij natuurlijk fier om dit resultaat.

Landschapspark de Merode

Woensdag 28 april vond in Het Moment een persconferentie plaats. Mevrouw Kathleen Helsen, gedeputeerde van de Provincie Antwerpen en voorzitter van Landschapspark de Merode, zette uiteen op welke manier de vzw wil bijdragen aan het jubileum van de norbertijnen en norbertinessen. Negen gemeenten in drie provincies scharen zich achter het project:

Aarschot, Diest, Geel, Herselt, Hulshout, Laakdal, Scherpenheuvel-Zichem, Tessenderlo en Westelo.

Een rondreizende expo toont beknopte informatie over de abdijen Averbode en Tongerlo en het erfgoed dat deze hebben nagelaten in

diploma het uit – van de kwaliteit van ons product en van de zorg die is besteed aan de ontwikkeling ervan.

“Naar aanleiding van de coronapandemie lanceerde de vereniging Ferm een jaar geleden haar campagne PlantTroost”, legt schepen van Burgerzaken Lieve Renders uit. “Daarmee wil Ferm troost bieden aan iedereen die worstelt met gemis, verlies, afstand of afscheid. Op een troostplek worden bloemen geplant als symbool voor verbondenheid, hoop en kracht.”

De troostplekken hebben voor schepen van Welzijn Marie-Jeanne Hendrickx een duidelijke functie: “Als de bloemen in bloei staan, herdenken we hier onze dierbaren. De plek aan de eik is ook bewust gekozen, omdat eiken symbool zijn voor waardigheid, wijsheid en verbinding tussen hemel en aarde. Verbondenheid hebben we in deze moeilijke tijd ook gerealiseerd: tussen burgers en stadsbestuur, tussen stadsdiensten onderling, tussen burgers onderling, tussen jong en oud, tussen arm en rijk, tussen allochtonen en autochtonen, tussen mensen...”

talagusgedeelte 51 korte bijdragen die vele facetten van de geschiedenis van de orde toelichten.

In de tentoonstelling was het moeilijk het leven van de norbertijnen en norbertinessen nu voor te stellen. In het boek wordt hier meer aandacht aan besteed. Tot de tentoonstelling behoort ook uitgebreid filmmateriaal over de norbertijngemeenschappen vandaag, dat wordt vertoond in de lokalen van Kerk in Nood in de voormalige abdijhoeve.

www.parcum.be

Corona-troostplekken

De stad Scherpenheuvel-Zichem legt op drie plaatsen een troostplek aan: in het Mariapark in Averbode, aan de vijver naast Den Egger in Scherpenheuvel en aan de oude eik in Kaggevinne.

levensgrote foto's wordt ook hier een zicht geboden op het leven in de abdij. De foto's worden begeleid door enkele sprekende teksten uit de Bijbel, de Regel van Augustinus en de Constituties van de Orde.

Paus Franciscus schrijft aan abt-generaal J. Wouters

Naar aanleiding van het Ordesjubileum 900 jaar Prémontré, en het feest van onze stichter, onze Heilige Vader Norbertus, schreef paus Franciscus een brief aan de abt-generaal van de orde, Jos Wouters.

De paus drukt in zijn brief, na een historische beschouwing over Norbertus en de premonstratenzerorde de wens uit dat de zonen en dochters van deze grote heilige *dezelfde openheid van hart behouden, die ook de deuren van*

onze huizen opent, om allen te ontvangen die geestelijke leiding zoeken of materiële hulp vragen of die willen delen in ons gebed. De paus hoopt ook dat onze liturgie steeds kanonikaal zij, dit wil zeggen: God prijzen vóór en mét het volk van God.

Op het einde van zijn brief schenkt paus Franciscus *een bijzondere apostolische zegen* aan de abt-generaal en *aan alle leden van de Orde, de religieuzen en de leken die verbonden zijn met onze gemeenschappen.*

In memoriam

Sigismund Josef Henkes

Josef Henkes werd geboren in Sankt Vith op 7 juni 1938 en was de tweede jongste van elf kinderen. Vader Leonhard Henkes had een functie bij de spoorwegen en moeder Wilhelmina Spiller zorgde voor het huishouden en voor hun kleine boerderij. Het gezin woonde in Neidingen. Josef groeide er op. Heel zijn leven bleef hij gehecht aan Ostbelgien. Regelmatig sprak hij over zijn geliefde streek. Het was een deel van zijn identiteit. Omwille van het beroep van zijn vader had hij veel interesse voor alles wat met de spoorwegen te maken had. Zijn humaniora volgde hij in het

Sint-Jozefscollege van de missionarissen van Steyl in Overijse. Toen hij met de retorica op retraite kwam in de abdij van Averbode werd hij aange trokken door het abdijle-

ven en besloot hij om op deze manier gestalte te geven aan zijn roeping. Bij zijn intrede in 1958 ontving hij de naam Sigismund. Zijn jaargenoten Timoot Tilleman, Ludo Vochten en Cyriel Caals z.g. leerden hem toen kennen als een wat stille en gesloten jonge man, maar anderzijds als iemand die zeer spraakzaam was over bepaalde onderwerpen. Later vertelde hij graag over zijn periode van opleiding, over zijn novice-meester Donatiaan De Clerck, steeds met enkele pittige anekdotes. In 1963 deed hij zijn plechtige professie in de handen van abt Gisquière en op 3 april 1965 werd hij priester gewijd door Mgr. Ignace De Kesel. Na zij opleiding en priesterwijding studeerde hij klassieke filologie aan de Leu-

Gezin Henkes met 11 kinderen (1948). Josef onderaan, 2de van rechts

September 1961 – vóór het ouderlijk huis, een eerste uitstap na de tijdelijke geloften. We herkennen bovenaan de familie Henkes, onderaan Servaas Van Buggenhout, Ludo Vochten, Sigismund, Patrick Van der Veken en vader Vochten

wist hij zich ook snel in te werken in computerprogramma's en internetgebruik. Tot zijn grote voldoening beschikte hij voortaan niet alleen over zijn eigen geheugen maar ook over een extern geheugen. Het onderwijsniveau bleef zijn grote zorg en met veel interesse volgde hij de onderwijshervormingen.

vense Universiteit. Nadat hij in 1969 zijn licentie behaalde, werd hij door abt Stappers benoemd tot leraar in het Sint-Michielscollege in Brasschaat.

Van 1969 tot 1998 was Sigismund er werkzaam als leraar Grieks, Latijn, godsdienst en geschiedenis. Later studeerde hij ook nog modern Grieks en Hebreeuws. Deze talen onderrichtte hij aan belangstellende leerlingen. Hij was een plichtbewust, inspirerend en uitmuntend lesgever met een heel eigen doceerstijl, waardoor zijn lessen een zeer beklijvende ervaring werden voor vele generaties studenten, in het bijzonder voor hen van wie hij klastitularis was. Vele oudleerlingen bleven hem opzoeken. Hij kon met hen urenlang gesprekken voeren. Hij had immers een brede kennis en interesse. Met grote autoriteit sprak hij over Grieks, Latijn, geschiedenis, theologie, liturgie, Duitse oorlogsgeschiedenis, politiek en staatsstructuren. Met de hulp van studenten en collega's

Gouden professiejubileum, 11 september 2010

derwerp. Zodra hij confraters ontmoette in de refter of in de recreatie wist hij snel zijn onderwerp te introduceren en begon hij direct te doceren, debiteren en peroren. Niet alleen wat hij gelezen had, maar ook zijn kritische bedenkingen, taalkundige kwesties, theologische of liturgische spitsvondigheden, historische of politieke analyses, humoristische bedenkingen, dat alles vaak met een link naar de hedendaagse realiteit. De vergelijking met wat er in Duitsland gebeurde, vroeger en nu, was nooit ver weg. Eens hij op dreef kwam, was er geen houden meer aan, want met een brede glimlach genoot hij van lange discussies.

Hij kon goed spreken, hij sprak vanuit dat wat hem bezielde en hij deed dat met gezag. Hij had ook iets te zeggen. Maar hij kon ook goed luisteren. Hij luisterde met veel interesse, stelde vele vragen en registreerde. Want hij had een fenomenaal geheugen. Hij zei dikwijls: "Ik ben versleten, maar niet mijn geheugen." Hij las veel en wat hij las, onthield hij. Wanneer hij met iemand sprak, wist hij decennia later nog wat er gezegd was. Hij was het levend geheugen van het gemeenschapsleven in de abdij. Hij sprak graag over het verleden, maar deed dat steeds op een positieve manier. Ook al leefde hij volop in het heden en in de brede actualiteit, vaak gingen zijn gedachten naar het verleden. Hij had wat men

in het Duits ‘*Sehnsucht*’ noemt en kon dan bij momenten melancholisch worden. Enkele jaren geleden keken we in het najaar samen door het raam en we zagen hoe de tuinbanken werden weggehaald en hoe de tuin klaargemaakt werd voor de winter en hij merkte op: “de zomer is voorbij”.

Sigismund was een beminnelijke en bescheiden medebroeder. Over zichzelf sprak hij nauwelijks en over anderen sprak hij steeds met respect. Hij schuwde conflicten en intriges maar kwam wel duidelijk en rechtlijnig voor zijn opinie uit. Zijn hart is altijd in de goede gezindheid gebleven. Hij was een *vir iustus* zoals over zijn patroon, de heilige Jozef, gezegd wordt.

Tijdens zijn homilie op roepingenzondag in 2001 zei hij: “Waarom je leven geven aan

Christus en aan het Evangelie? Is dat nog van deze tijd? Maar altijd weer zullen er mensen zijn van het verlangen. Roeping begint met een verlangen. Dat is de meest goddelijke reden om te doen wat je moet doen in je leven. Zo kan je ook echt gelukkig worden.” Zo heeft hij altijd zijn roeping ervaren en daarin was hij echt gelukkig.

De laatste jaren verbleef hij op de ziekenafdeling van de abdij. Hij was verheugd dat hij nog kon deelnemen aan het gemeenschapsleven en was zeer dankbaar voor de goede verzorging.

Hij overleed op 18 maart 2021 in het geloof waaraan hij heel zijn leven trouw is gebleven.

fr. Marc Fierens

In gesprek met abt Marc Fierens en de pauselijke nuntius Mgr. Augustine Kasujja, 28 augustus 2019

Gebeds- en Misintenties

Voor al uw intenties kunnen HH. Missen aangevraagd worden of kan een kaars aangestoken worden bij het beeld van Onze-Lieve-Vrouw van het Heilig Hart.

H. Mis : € 15,00

Noveenkaars : € 4,00

Kleine kaars : € 0,50

Aanvragen bij de Prior met duidelijke vermelding van uw intenties:

p.vanherck@abdi Javierbode.be

Gelieve het bedrag te storten op het rekeningnummer van prior Paul Van Herck:
BE80 7343 8321 5077

De abdij is partner in het Netwerk Open Monumenten. Meer informatie op:

www.openmonumenten.be/monumenten/abdij-van-averbode

Wie het wenst kan de restauratie van de slotmuur financieel ondersteunen en kan daarvoor een fiscaal attest ontvangen.

Rekening BE39 7460 2786 5219, Herita, Oude Beurs 27, 2000 Antwerpen

met vermelding: Gift Abdij der Norbertijnen Averbode

U kan ons ook volgen via onze webiste www.abdi Javierbode.be, en onze sociale media:

www.facebook.com/abdi Javierbode

[abdi Javierbode](https://www.instagram.com/abdi Javierbode)

Voor de activiteiten van het onthaal, gastenkwartier en bezinningscentrum via de website:
www.onthaal-abdi Javierbode.be www.facebook.com/BCAverbode

“**Averbode**” is het contactblad van de norbertijnen van Averbode •
Redactie: Marc Fierens (verantwoordelijke uitgever), Jan Eygenraam, Herman Janssens, Jos Vanderbruggen (eindredactie & vormgeving), Paul Van Herck.
• **Administratie:** Abdij van Averbode, Abdijsstraat 1, 3271 Averbode

www.abdijaverbode.be
tijdschrift@abdijaverbode.be

Jaarabonnement: € 15,⁰⁰
rekening: BE95 4529 1705 2158

